

Rúsdrekka:

ein fjandans urt ella ein drykkur til gaman og kæti

Hábærslig mappufólk, fátækur arbeidarar, feit og klön, borgarlig og vinstravend — tað er ov mikið at taka av, tá ið tað snýr seg um tey, sum av og á plaga at bæða halsvølarnar við einum sterkum löggi.

Fráhaldsfeløg ávarða, og skelkandi er at siggja fleir tystar sálar spyrja naskar eftir einum dropa fyri at steðga timburmonnunum. Ræðutøl um skrubblivur, nýrastein og hjartasjúkur rýna litið við tann fjølbroytta harskara sum verri ella betri dugur at ganga um ein kagga av tí vælumtøktu vætuni.

Hóast öl, vín og brennivín er líka so vanligt í Føroyum sum svinakjót ella kaffibollar, so verður rúsdrekkanyttslan mangan gjørd til ringasta syndabukk, meðan onnur (ó)menniskjanslig og samfelagslig víðurskipti verða sædd millum fingrarnar av fólkadómarum.

Tað eru óivað fleiri grundir til at so nógv ung gera brúk av rúsdrekka. Summi byrja longu sum børn at valsa úti við øl i hondini, og hesi máttin at blanda seg millum tey vaksnu førir sjáldan til nakað gott. Hinvegin eru tað eisini onnur ung, sum siga seg vita hvat ið tey gera, tá ið tey fjøva seg við einum litlum áðrenn farið verður i byin. Ungdómssíðan hevur hesaferð tosað við nøkur ung úr 10. flokki, sum greiða frá hvussu tey siggja uppá brúk av rúsandri drekkivörum:

Stóur partur av teimum, sum ganga i eldru skúla-klassunum hava smakkað sær á onkutið, summi bert i forvitnisskapi, úttan at knýta nærri vinarbond við hesa flótandi vørna. Men tey eru munandi fleiri, sum veruliga fella fyri hesarwi «humersaftini». Í øllum førum i okkara vinarbólki, hvar vit meta at rúsdrekka i røttu støðunum er kærkomið.

Hvi gera tit brúk av rúsdrekka?

— Tá ið okkurt serligt er á vási, er tað óført við eini litlari kenning. Ein hevur munandi lættari við at smita tann dagliga hamin av sær og at koma i samband við onnur menniskju. Rúsdrekka skolar smæðnið av fólki, so at ein verur meira opin og friari, sum ofta er júst tað ið manglar millum fólk.

Viðari greiða tey fyra 16–17 ára gomlu frá, at tey fyrbils ikki hava nakrar ætlanir at gevast við at smakka sær á. — Tey flestu eru væl vitandi um vandan, sum kann standast av misnýtslu av rúsdrekka, men tað er eisini skeivt at bara geva brennivínum skuldina fyri eina livsfíasko. Tað eru summi, sum gerast trælir av spiritus, men tað eru sanniliga eisini mong, sum duga at umganga tær sterku flótandi vørurnar, og fáa av somu orsök manga hugnaliga løtu.

— Hóast tilboðini til ungdomin mangan eru fátækslig, eru tað ikki gull og grønar vit ynskja istaðin fyri rúsdrekka. Ongin ivi er um, at ítróttur og annað ítriv minkar um nýtsluna, men hinar lóturnar vilja altíð vera, tá ið ein fær hug at smakka sær á fyri at lætta um hugflogið. Tað er eisini vanligt, at meðan ein longri ítróttarkapping verður spælt at spælarnir smakka ikki nakað við alkoholprocentum i fyri at varðveita

Neyðars litli Johnny var bert fjúrtan ár tá hansara litla hjarta fekk sitt fyrsta sár, hevði eina fitta gentu i skúlanum sætt sum hevði hug á honum — tað hevði hann frætt — nú skuldi hann royna seg sum Don Juan i góðum hýri gekk hann allan dagin og sang.

Hann hevði nú gingið i ein heilan dag og fyrireika seg til tað stóra slag, snikti seg á kamarið hjá pápanum inn og fylti sær uppi eina hálva av gin — síðan oman i byin at skemta sær við lit i kvöld ætlaði litli Johnny sær at vera skit.

Men neyðars litli Johnny brúkti ei sitt skil gloymdi hvussu skjótt ein fyrstu ferð kennir til, ikki vardi leingi áðrenn hann datt av og lá i einum króki og spýði og svav — hin litla fitta gentan fekk ein annan drong og Johnny noyðdist einsamallur at grulva heim i song.
hd-jd

kontitionina. Tá ið so sessionin er av, gerst gleðin við einum felagsballi fleirfaldað.

Foreldur sum litið skilja

— Tey flestu av okkum, sum meir ella minni drekka rúsdrekka, noyðast at krøgva hetta fyri okkara foreldrum. urslitið verður eitt óhugnaligt dupultspæl, hvar vit koma at skifta andlit andit eftir um vit eru heima ella úti millum vinirnar. Feilurin er, at tað i heiminum ikki verður tosað opið út um evnið, so at partarnir ikki vita, hvar ið teir hava hvønn annan.

Tað er tí ikki so lógið, at tað fyri mong foreldur kemur sum eitt brennandi pilaskot, tá ið teirra fitti olmu-skattur eitt kveldið kemur bóltandi til hús, og tað ikki ber til at burturforklára fyri tí vælluktandi móðurnesi, at tað er eitt hvørt sterkt hann ella hon hevur drukkið. — Ein stóur partur av ungdominum roynir i longri tíð at fjala útyvir sannleikan, at teimum dæmar at drekka. Hetta verður gjørt við at útseta heimferðina til rúsurin er avrunnin ella at proppa passandi nógv gajol i munin, so at ongin skal lukta nakað.

Gjógvin millum foreldur og børn, er eisini atvoldin i, at heimið verður fyri nógvum ungdomi bert eitt gist-ingarhús og matstova.

Ein meira hósandi lóg sparir nógv var trupulleikar

Semja var um, millum hesar ungu hóvligu alkoholinýtarar, at okkara stranga rúsdrekkaalóg er ópersónlig og skroyfulg.

— Fólk i Føroyum fáa neyvan nakað náttúrligt forhold til rúsdrekka, um tey fylgja landsins lógum. Eftir røttum eigur ein ikki at fáa fatur á einari sterkari øl fyrr enn 20 ára føðingardagin, tá man so bráðdliga kann draga 12 fløskur av sterkum heim. — Ein friari lóg vildi ivaleyst ta fyrstu tíðina havt onkra slagsíðu, men hon vildi verið nógv rættviri og meira náttúrlig at bjóða føroyingum i 80° unum.

— Hvussu fáa tit so fatur á rúsdrekka?

— Millum annað við at fáa onkran av teimum sum hava bíleggingarrætt at bestilla ein dropa eyka, — frá eldri syskjum, og onkutið frá fremmandum skipum og líkandi.

— Er tit ikki bangin fyri at fortelja at tit drekka?

— Ja, sum nevnt frammanundan — i heiminum, men ein saknar eisini eitt meira náttúrligt prátt um rúsdrekka i skúlanum. Vit læra um hvussu rúsdrekka ávirkar kropin, men tað meira menniskjansliga og sosiala verður drigið ov litið við i kjakið.

— Ti eru tað nógv, sum ikki duga at skyna imillum eitt brúk av rúsdrekka, ella misbrúk. Orðið treingir til at fara á «reinsari», tí tað er ein himmalvendur munur, at drekka sær eina kenning onkutið og at enda sum alkoholikari. Tað skal jú meira enn ein snapsur til at skapa bumsin á gøtuni. Tey sum drukna seg i spiritussi, eru ofta tey, sum frammanundan hava tað trupult i livinum. Hetta kann botna i skeivari uppaling, manglandi kontakt við onnur menniskju, figgarligur undirgangur, stress og annað sum ger livið tómt og meininguleyst. . .

Stra.

